

გრიგოლ ორბელიანის რუსულენოვანი
წერილების დიალოგური სპეციფიკა
DIALOGICAL SPECIFICS OF GRIGOL ORBELIANI'S
RUSSIAN LETTERS

ანა ახოზაძე

Ana Akhobadze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: გრიგოლ ორბელიანი, რუსულენოვანი,
ეპისტოლე, დიალოგი

Keywords: Grigol Orbeliani, Russian, epistle, dialogue

კომუნიკაცია გულისხმობს ინდივიდებს შორის სიმბოლოთა საერთო სისტემის საშუალებით ინფორმაციის გაცვლას. წერილობით კომუნიკაციაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ეპისტოლურ ჟანრს.

XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურა მდიდარია ქართველ მწერალთა ინტერპერსონალური ეპისტოლური ნიმუშებით. გრიგოლ ორბელიანი უამრავი პირადი წერილის ავტორია. მწერლის ეპისტოლეები შესრულებულია ქართულ და რუსულ ენებზე. წერილებში შემორჩენილია ისტორიული პიროვნებების დიალოგები, რომლებიც აუცილებლად უნდა იყოს გამოყენებული ამ ადამიანების ფსიქოლოგიური პორტრეტების შექმნისას. გრიგოლ ორბელიანის ეპოქის ეპისტოლური კომუნიკაციის სპეციფიკა გვაძლევს საინტერესო და მრავალმხრივ მასალას ამ პერიოდის ისტორიულ-პოლიტიკური, კულტურული და მსოფლმხედველობრივი კვლევისათვის. ამიტომ თითოეული წერილის კვლევა და სხვადასხვა რაკურსით დანახვა დაუსრულებელი პროცესია.

თითოეულ ენობრივ მოდელს აქვს ეპისტოლური დიალოგის წარმოების თავისებური სტილი და მახასიათებელი. ამიტომ საინტერესოა ამ მხრივ გრიგოლ ორბელიანის რუსულენოვანი წერილების შესწავლა და მათში იმ ძირითადი ნიუანსების გამოკვეთა, რომლებიც განასხვავებს ამ წერილებს ქართულენოვანი ეპისტოლეებისგან.

ქართული დიალოგური მეტყველების სპეციფიკური მახასიათებლების შესახებ საინტერესო და სიღრმისეული გამოკვლევა ეკუთვნის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა დოქტორს, ქალბატონ რუსუდან ზექალაშვილს. მეცნიერის აღნიშვნით, ქართული ყოფითი შინაარსის ეპისტოლური დიალოგები დატვირთულია მოკითხვებით, ქათინაურებითა და ბოდიშებით. ხშირად შეიცავს ფატიკური კომუნიკაციის ერთეულებს, მადლობას, მობოდიშებასა და გამომშვიდობებას.

რაც შეეხება ოფიციალურ-საქმიან დიალოგებს, მათთვის დამახასიათებელია საუბრის ფაზების მკაცრი რეგლამენტის დაუცველობა, ყოფით საუბრებთან მკვეთრი განსხვავების არარსებობა, ჩართული ეპიზოდების, ხუმრობების, ანეკდოტების სიხშირე. გამოიყენება ინტენსიური ჟესტიკულაცია. გვხვდება გულითადობისა და სიხარულის დაუფარავი გამოხატვა.

თუკი ამ მხრივ გრიგოლ ორბელიანის ქართულენოვან პირად წერილებს გადავხედავთ, არ გავვიჭირდება, დავეთანხმოთ რუსუდან ზეჯალაშვილს. გრიგოლ ორბელიანის მიერ ოჯახის წევრებისა და ახლობლებისადმი მიწერილი ქართულენოვანი წერილები გამოირჩევა გულთბილი მისალმებით და სრულდება თბილი დამშვიდობებითა და მოკითხვებით.

მწერლის რუსულენოვანი ეპისტოლეები ძირითადად ემთხვევა მის რუსულ არმიაში მოღვაწეობის პერიოდს, 1834-1857 წლებს, და ეს წერილები ოფიციალურ-საქმიანი ხასიათისაა.

ოფიციალურ-საქმიანი სტილის შემთხვევაში, გრიგოლი ნაკლებად ემოციურია, ვიდრე ახლობლებსა და ოჯახის წევრებს შორის დიალოგისას. მისი წერილების ადრესატები ძირითადად გრიგოლზე თანამდებობრივად მაღლად მდგომი სამხედრო პირები არიან, ამიტომ მათთან გაგზავნილ წერილებში იკითხება უდიდესი მოკრძალება.

აქ ვხედავთ ისტორიული მოვლენების ანარეკლს. გრიგოლ ორბელიანი ახსენებს გადატანილ ბრძოლებს და დეტალურად აღწერს თითოეულ საომარ მოქმედებას. წერილებში აგრეთვე ჩანს გრიგოლ ორბელიანის, ვითარცა სამხედრო სტრატეგის, ალღოც. წერილებში გრიგოლი მიხეილ ვორონცოვს სთხოვს, სამხედრო წოდებებით, ფულითა და საჩუქრებით დააჯილდოსო შამილის რაზმების წინააღმდეგ მებრძოლი მეომრები და ადგილობრივები, რათა ამან ახალგაზრდებში მეტი მოტივაცია აღძრას.

რუსი სამხედრო მოხელეებისადმი მიწერილი წერილები ერთგვარ ანგარიშს ჰგავს, რომლითაც გრ. ორბელიანი ინფორმაციას აწვდის მათ მიმდინარე სამხედრო საქმიანობის შესახებ. წერილები ოფიციალურ იერს ატარებს. არ აქვს მისალმება და დამშვიდობება. ეს, უეჭველად, განპირობებულია მათი ოფიციალური ხასიათით. ადრესატი ოფიციალურ-საქმიანი სტილისათვის ამგვარ დასაწყისსა და დასასრულს საჭიროდ არ მიიჩნევს. ამას გარდა, საფიქრებელია, რომ ამით იგი ხაზს უსვამს თავისი წერილების უაღრესად საქმიან ხასიათს და დროსა და ადგილს მხოლოდ აუცილებელ საქმეს უთმობს. გრიგოლ ორბელიანი ქათინაურებით ამკობს სამხედრო პირებს, თუმცა ეს ქათინაურებიც უაღრესად მოზომილია.

ამგვარად, გრიგოლ ორბელიანის პირადი წერილების ეტიკეტურ ნაწილს – დასაწყისსა და დასასრულს – გააჩნია თავისი სპეციფიკური ნიშნები, რომლებსაც პოეტი ყოველთვის იცავს. ორბელიანი საკუთარი პირადი ბარათების ადრესატების მიმართ ყოველთვის თავაზიანია და ახლობლებისადმი პატივისცემას გამოხატავს, ხოლო ოფიციალურ დოკუმენტებში იგი საქმიან, მკაცრ სტილს ინარჩუნებს.

ლიტერატურა:

ზექალაშვილი, რ. (2006). ქართული დიალოგური მეტყველება. თბილისი.

ორბელიანი, გრ. (2012-2018). XIX-XX საუკუნეების ქართველ მწერალთა

ეპისტოლური მემკვიდრეობა. ტომები: II. III; IV; V; VI; VII; VIII. თბილისი:

გამომცემლობა „საარი“.

Communication is the exchange of information between individuals through a common system of symbols. The epistolary genre has a special place in written communication.

Nineteenth century Georgian literature is rich in interpersonal epistolary samples of Georgian writers. Grigol Orbeliani is the author of numerous personal letters. The writer's epistles are written in Georgian and Russian. The letters contain dialogues of historical figures that must be used in the creation of psychological portraits of these people. The specifics of the epistolary communication of the era of Grigol Orbeliani give us an interesting and multifaceted material for the historical-political, cultural and worldview research of this period. So researching each letter and seeing it from a different angle is an endless process.

Each linguistic model has its style and characteristics of epistolary dialogue production. Therefore, it is interesting to study Grigol Orbeliani's letters in Russian and to highlight the main nuances that distinguish these letters from Georgian epistles.

An interesting and in-depth study of the specific features of Georgian dialogic speech belongs to Dr. Rusudan Zekalashvili, Doctor of Humanities. According to the scholar, the epistolary dialogues of the Georgian

content are full of greetings and apologies. Often contain units of phatic communication, thanksgiving, apology, and farewell.

As for the official-business dialogues, they are characterized by the lack of strict regulations of the phases of the conversation, the absence of a sharp difference with the everyday conversations, the frequency of the episodes, jokes, anecdotes. Intense gestures are used. There is an undisguised expression of kindness and joy. (See Zekalashvili. R., Georgian Dialogue Speech. 2006. p. 16). If we look at Grigol Orbeliani's personal letters in Georgian, we will agree with Rusudan Zekalashvili. Grigol Orbeliani's letters to Georgian family members and relatives are received with warm greetings and end with warm farewells and greetings.

The Russian-language epistles of the writer mainly coincide with the period of his work in the Russian army, 1834-1857, and these letters are of an official-business style.

In the case of formal-business style, Orbeliani is less emotional than in the dialogue between loved ones and family members. The addressees of his letters are mainly military men in positions of authority above Grigol, so the letters sent to them show the greatest modesty.

Here we see a reflection of historical events. Grigol Orbeliani mentions the battles and describes each military action in detail. The letters also show the greed of Grigol Orbeliani's military strategist. In the letters, Grigol asks Mikhail Vorontsov to award military ranks, money and gifts to the soldiers and locals fighting against Shamil's detachments, to motivate the youth. (Epistolary heritage of Georgian writers of XIX-XX centuries. Vol. IV. - Grigol Orbeliani. (Part III); Tbilisi 2013; p. 11).

The letters to the Russian military officials are like a report by which Gr. Orbeliani provides them with information about their current military activities. The letters have an official look. No greetings and farewells. This is undoubtedly due to their official nature. The addressee does not consider such a beginning and end necessary for a formal business style. Grigol Orbeliani praises the military, although these praises are also highly measured.

Thus, the etiquette part of Grigol Orbeliani's personal letters - the beginning and the end - has its specific features, which the poet always

follows. Orbeliani is always polite to the recipients of his personal cards and shows respect to his relatives, while in official documents he maintains a businesslike, strict style.

References:

- Orbeliani, Gr.** (2012-2018). Kartvel mts'eralta epist'oluri memk'vidreoba, t'. II. III; IV; V; VI; VII; VIII. Tbilisi: gamomtsemloba „Saari“. [Epistolary heritage of Georgian writers of XIX-XX centuries, vol: II. III; IV; V; VI; VII; VIII. Tbilisi: Saari Publishing House].
- Zekalashvili, R.** (2006). Kartuli dialoguri metq'veleba. Tbilisi. [Georgian dialogic speech. Tbilisi].